

мешканців, — військо обгортало місто і зовсім не пускало ні в місто ні з міста. Харчі не привозились до міста, — починав ся голод; трупів не ховали... Такі та інші обставини були дуже важкі для мешканців, через се починав ся непокій між народом і т. и. Далі йде друга глава — про голод. Причин голоду було багацько: татарські наїзди, що не давали спроможности обробляти землю, саранча, суша і т. и. Часами голод був дуже великий. Так 1833—4 р. ціна на хліб піднімалась до 40 карб. за чверть. Запомогою в сему разі були громадські маіазини з хлібом, хоча вони помагали мало, бо ся справа тогді ще не була упорядкована. Третя глава — про трус, пожежі та повени. Більш всего народ терпів від пожеж, і уряд дуже дбав про обережність від сего лиха, взагалі дуже звичайного в Росії. Видані були навіть закони: в лїтку готувати страву не в хатах, а в землянках, які повинен був мати у себе на городі кожний господар; сьвітити в вечері можна було тільки „благородним“, а „подлые“ (себто прості люди) не мали сего права і т. и.; сей закон істнував майже 100 лїт!

Друга стаття — передрук з „Київської Старини“ — „Историческія повѣсти и статьи Гр. Фед. Квитки“, історична критика деяких повістей та статей Квитки з історичним змістом. Автор попереду розбирає обставини, які наvertsали Квітку до історичної праці, а потім докладно з історичного боку розбирає кожну єго повість, — вказує ті джерела, якіми користувався Квітка; по джерелам автор розділяє історичні твори Квитки на твори, писані на підставі переказів та власних споминків, та твори „чисто історичні“, на підставі материялів, і зазначає помилки. Стаття написана дуже гарно й тепло і оставляє після себе добре вражінє.

Третя стаття — „Замѣтки о новыхъ матеріялахъ для исторіи Слободской Украйны“, — попережає збірник материялів. В „Замітці“ автор подає відомість про архіви урядові і фамілійні, що відносять ся до історії Слобідської Украйни. Збірничок материялів містить 28 документів, і єсть додатком, як і сам автор каже, до тих 2 томів материялів до історії Слобідської Украйни, що він видав попереду. Документи виняті із московського Архиву міністерства справедливости, Харківського окружного суду, та зборів приватних. Материяли сї належать до 2-ої полов. XVII і XVIII в. і подають чимало цінних дат для історії кольтонізації й побуту Слобідщини.

С. Л.

Dr. Antoni I. Sylwetki i szkice historyczne i literackie, serya IX, Kraków, 1893. 385 ст.

Останній том розправ небіжчика Дра І. Ролле містить ширшу розвідку про „історію татарської кольтонізації при границі волоській“ (с. 245—385) і кілька дрібніщих. Розвідка та, друкована зпочатку в Бібліотеці Варшавській, і надає переважно цікавість сему тому для істориків Украйни. Автор цильно, як звичайно, звів до купи відомости про кольтонізацію татарську по колишніх землях в. кн. Литовського взагалі і спеціально для Поділля. Розвідку про се він ще раніш дав в своїх „Замках подільських“, але тепер обробив се питання на ширшу скалю, подавши відомости з материялів, друкованих

покійн. орієнталістою Мухлинським в колишній „Теці Виленській“, що стала великою рідкістю бібліографічною, а також з власних джерел (як інвентар дібр Острожських 1620 р. і ин.). Історія татарської колонізації остільки ще мало вистудіована, що розправу д. Ролле цікаво прочитає всякий, хто студіює історію правобічної України.

Инчі розвідки цікаві для нас остільки, оскільки відносять ся до польских верств нашого краю, що робили якийсь вплив на єго житте і звязані були з ним; але й з сего погляду тут знаходимо теми другорядні, хоч не позбавлені значіння. Друге оповіданне дотикаєть ся українських маєтностей Мошинського; два дальших — турецького знаходу на Поділлі 1672 р., далі йдуть — розвідка про побут емігрантського корпусу кн. Конде на Волині і про родину Мальчевського
М. Г.

Титовъ Ѳ. Θεоктистъ Мочульській арх. Курській и Бѣлоградській. К. 1894, стор. 65, з портретом.

Ѳ. Мочульський (1732 + 1818 р.) — з Задніпрянщини, вчив ся в Переяславській семинарії, потім в Київській Академії, за часи Георгія Кониського. Був катехитом, потім ігуменом і єпископом; від р. 1787 правив білогородською єпархією, що містила тоді в собі сегочасні єпархії Курську і Харківську. Тут він особливо визначив ся пиклуваннем про осьвіту, багато зробив для поліпшення Харківської колегії і Білогородської семинарії (заснованої р. 1722 єп. Єпіфанієм Тихорським і під час Ѳ. Мочульського дуже підупалої); заснував ще 4 повітові духовні школи і багато парафіяльних, що мали на меті готовити дітий духовенства до семинарії та колегії. Окрім того відомий ще боротьбою з духоборчою релігійною сектою, що заширилась поміж місцевими Москалями. Зоставив кілька праць релігійних.
О. І. Л.

Записки Императорскаго Одесскаго общества истории и древностей т. XVI, 1893 р.

Останній том праць Одеського товариства історії та старовини не дуже багатий на зміст. Археологічний відділ починаєть ся розвідкою проф. Штерна про ольвійський напис, вирубаний на мармуровій дощці, недавно знайдений в сегочасному Аджегелі (коло давньої Ольвії); се наданне „проксенії“, належить, на гадку автора, до першої половини IV в.; воно цікаво між инчого тим, що громадяни м. Ольвії тут називають ся *Βουροθευεῖται*, і се перший випадок, що мешканці Ольвії так називають самі себе та ще й в офіціальнім документі, до того тут говорить ся про дарованне права і привилей якомусь Ахеляну за прихильність та послуги „для народу та міста *Βουροθευεῖται*“, а, як каже д. Штерн, таке поєднанне, як *τῶ θεμῶ καὶ τῇ πόλει* в відомих досі декретах на „проксенію“ не траплялось.

Юргевич В. Н., вице-президент товариства, надрукував звістку про три каміні з грецькими написами, куплені до музею товариства р. 1892. Сі могильні написи належать — одна до Ольвії, а дві останні до Тіра.